

MONSTRET

Ett romanprojekt för årskurs 3-6
Lärohandledning av Josef Sahlin
2012

Presentation	3
Bakgrund	3
Rättigheter	3
Förankring i Läroplanen Lgr11	4
Syfte (Svenska Lgr11)	
Centralt innehåll (Svenska Lgr11)	
<i>Läsa och skriva</i>	
<i>Tala, lyssna och samtala</i>	
<i>Språkbruk</i>	
<i>Informationssökning och källkritik</i>	
Förslag på lektionsupplägg	6
Introduktion och framsida	7
Kapitel 1: Ljuden	8
I det här kapitlet övar vi på att skriva en spännande inledning.	
Kapitel 2: Rädslan	9
I det här kapitlet övar vi på att beskriva känslor.	
Kapitel 3: Affischen	10
I det här kapitlet övar vi på att skriva en nyhetsartikel.	
Kapitel 4: Upptäckten	11
I det här kapitlet övar vi på att beskriva något med adjektiv och adverb.	
Kapitel 5: Dikten	12
I det här kapitlet övar vi på att skriva en dikt.	
Kapitel 6: Boken	13
I det här kapitlet övar vi på att skriva en faktatext.	
Kapitel 7: Blandningen	14
I det här kapitlet övar vi på att skriva ett recept.	
Kapitel 8: Hämnden	15
I det här kapitlet övar vi på att beskriva ett händelseförlopp.	
Kapitel 9: Sanningen	16
I det här kapitlet övar vi på att knyta ihop lösa trådar.	

Presentation

Monstret är ett läromedel för att utveckla skrivandet och berättandet för elever i årskurs 3-6. Enkelt går det till så att eleverna ges bestämda förutsättningar för att skriva nio kapitel. Förutsättningarna finns för att det ska vara lätt att komma igång och som hjälp för att hålla ihop en lång historia.

Till varje kapitel är också ett moment i svenskämnet inbakat. Dessa moment ska med fördel övas på utöver själva skrivtillfällena.

Det ingår också i arbetet att ta del av de andra elevernas texter och inspireras av annan litteratur, samt diskutera och tänka kring språkets funktion i olika sammanhang.

Jag som konstruerat läromedlet heter Josef Sahlin och arbetar till vardags i Årstaskolan i Stockholm. Mig når du via hemsidan <http://josefsahlin.se>

Ett stort tack till Martin Fernström som varit med och bollat idéer och samkört projektet med sina elever.

Exempel på elevarbeten kommer från med juni 2012 att finnas på <http://tegelbobarn.se/?tag=monstret>

Bakgrund

Vårterminen 2011 konstruerade jag ett romanprojekt med namnet *Den magiska dörren*. Arbetet blev så lyckat att jag i år ville prova igen. Den magiska dörren är något lättare upplagd så har du yngre elever så rekommenderar jag att ni börjar med den.

Läromedlet finns på:

http://josefsahlin.se/?page_id=141

och exempel på elevarbeten finns på:

<http://tegelbobarn.se/?tag=den-magiska-dorren>

Inspiration till båda projekten har hämtats från boken *Stråk av bildspråk* (Natur och kultur) och dess populära romanprojekt *Huset*. Läs gärna denna bok för mer bakgrund och förkovran i idéer om skrivprocesser.

Rättigheter

Du får fritt kopiera, sprida, använda och förändra detta material i undervisningssyfte under följande förutsättningar: Du får inte ta profit på materialet och du ska ange mig som upphovsman till materialet (dock inte till elevernas verk givetvis). Om du förändrar materialet och sprider verket vidare ska samma förutsättningar gälla för detta verk.

Det vore också roligt om du återkopplade till mig om ni använder materialet.

Förankring i Läroplanen Lgr11

Arbetet med ett romanprojekt som detta rör nästan allt som ryms i kursplanen för svenska, förutsatt att man jobbar utöver själva materialet. Diskussioner, bearbetning, jämförelser och analyser ska vara centrala moment utöver själva skrivandet.

Här nedan har jag markerat (understruket) ord, fraser och begrepp som jag direkt kan härleda till arbetet.

Syfte (Svenska Lgr11)

Undervisningen i ämnet svenska ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i och om svenska språket. Genom undervisningen ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sitt tal- och skriftspråk så att de får tilltro till sin språkförmåga och kan uttrycka sig i olika sammanhang och för skilda syften. Det innebär att eleverna genom undervisningen ska ges möjlighet att utveckla språket för att tänka, kommunicera och lära.

Undervisningen ska stimulera elevernas intresse för att läsa och skriva. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur man formulerar egna åsikter och tankar i olika slags texter och genom skilda medier. Undervisningen ska även syfta till att eleverna utvecklar förmåga att skapa och bearbeta texter, enskilt och tillsammans med andra. Eleverna ska även stimuleras till att uttrycka sig genom olika estetiska uttrycksformer. Vidare ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om hur man söker och kritiskt värderar information från olika källor.

I undervisningen ska eleverna möta samt få kunskaper om skönlitteratur från olika tider och skilda delar av världen. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om olika former av sakprosa. I mötet med olika typer av texter, scenkonst och annat estetiskt berättande ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sitt språk, den egna identiteten och sin förståelse för omvärlden.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla sina kunskaper om svenska språket, dess normer, uppbyggnad, historia och utveckling samt om hur språkbruk varierar beroende på sociala sammanhang och medier. På så sätt ska undervisningen bidra till att stärka elevernas medvetenhet om och tilltro till den egna språkliga och kommunikativa förmågan. Undervisningen ska också bidra till att eleverna får förståelse för att sättet man kommunicerar på kan få konsekvenser för andra människor. Därigenom ska eleverna ges förutsättningar att ta ansvar för det egna språkbruket.

Undervisningen ska även bidra till att eleverna får möta och bekanta sig med såväl de nordiska grannspråken som de nationella minoritetsspråken.

Genom undervisningen i ämnet svenska ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- formulera sig och kommunicera i tal och skrift,
- läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften,
- anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang.
- urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer, och
- söka information från olika källor och värdera dessa.

Centralt innehåll (Svenska Lgr11)

I årskurs 1–3

Jag har valt det centrala innehållet från årskurs 1-3 men jämförelser kan lätt hittas i det centrala innehållet för äldre årskurser då strukturen är den samma.

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att förstå och tolka texter samt för att anpassa läsningen efter textens form och innehåll.
- Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras typiska uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där ord och bild samspelar.
- Enkla former för textbearbetning, till exempel att i efterhand gå igenom sin text och göra förtydliganden.
- Handstil och att skriva på dator.
- Språkets struktur med stor och liten bokstav, punkt, frågetecken och utropstecken samt stavningsregler för vanligt förekommande ord i elevnära texter.
- Alfabetet och alfabetisk ordning.
- Sambandet mellan ljud och bokstav.

Tala, lyssna och samtala

- Att lyssna och återberätta i olika samtalssituationer.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande om vardagsnära ämnen för olika mottagare. Bilder och andra hjälpmedel som kan stödja presentationer.
- Berättande i olika kulturer, under olika tider och för skilda syften. Berättande texter och sakprosatexter.
- Berättande texter och poetiska texter för barn från olika tider och skilda delar av världen. Texter i form av rim, ramsor, sånger, bilderböcker, kapitelböcker, lyrik, dramatik, sagor och myter. Berättande och poetiska texter som belyser människors upplevelser och erfarenheter.
- Berättande texters budskap, uppbyggnad och innehåll. Hur en berättande text kan organiseras med inledning, händelseförlopp och avslutning samt litterära personbeskrivningar.
- Några skönlitterära barnboksförfattare och illustratörer.
- Beskrivande och förklarande texter, till exempel faktatexter för barn, och hur deras innehåll kan organiseras.
- Instruerande texter, till exempel spelinstruktioner och arbetsbeskrivningar, och hur de kan organiseras med logisk ordning och punktuppställning i flera led.
- Texter som kombinerar ord och bild, till exempel film, interaktiva spel och webbtexter.

Språkbruk

Språkliga strategier för att minnas och lära, till exempel att skriva ned något man talat om.

- Ord och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Hur ord och yttranden uppfattas av omgivningen beroende på tonfall och ords nyanser.
- Skillnader mellan tal- och skriftspråk, till exempel att talet kan förstärkas genom röstläge och kroppsspråk.

Informationssökning och källkritik

- Informationssökning i böcker, tidskrifter och på webbsidor för barn.
- Källkritik, hur texters avsändare påverkar innehållet.

Förslag på lektionsupplägg

- Tid: ca 2x50 minuter i 10 veckor.
- Ämne: Svenska (och bild).
- Arbetet bör för bästa resultat skrivas på dator eller annan digital utrustning med ordbehandlare. Detta för att eleverna ska ges möjlighet att hoppa fram och tillbaka i texten, ändra och förbättra.
- Inled genom att läsa igenom förutsättningarna noggrant och ge många exempel, antingen påhittade, från annan litteratur eller från elevernas pågående verk.
- Se till att eleverna håller sig till förutsättningarna eftersom de kan påverka senare kapitel. Beroende på elev och barngrupp så kan fler förutsättningar vara nödvändiga.
- Se till att det finns tid att rita bilder. Mina elever sparar sina bilder i en plastmapp och fotar av dem i slutet när boken ska sättas. Därefter blir det en version av boken på internet och en som vi skrver ut.
- Ställ krav på bilderna. De är viktiga. Att försjunka i ett bildarbete kommer att ge djup åt texten och berättelsen i sin helhet.
- Läs så ofta du har tid över upp elevernas texter (så långt de är skrivna) med din bästa berättarröst. Mina elever brukar efter att jag läst någons text få ge författaren "två stjärnor och en önskan", alltså två saker i texten som var bra och något som de vill veta mer om eller något som behöver förbättras.
- Var beredd på att det kan behövas tid för ett "uppsamlingsheat" i slutet.

Introduktion och framsida

Börja med att gå ner i skolans källare/kulvert och välj någon lagom kuslig plats att samlas på. Berätta om projektet, att boken ska handla om ett muterat djur som härjar här nere. Alla bestämmer redan innan skrivandet börjar vilket djur de vill ha i sin berättelse. Det måste vara ett riktigt djur men i boken kan den ha monstruösa egenskaper. Extra roligt blir det om man väljer ett typiskt harmlöst och gulligt djur men det är inget måste.

Observera tillsammans miljön, alltså vad som finns i källaren, hur det ser ut, känns, luktar och vilka ljud som hörs. Uppmana alla att försöka minnas miljön.

Kapitel 1: Ljuden

I det här kapitlet övar vi på att skriva en spännande inledning.

- Kapitlet ska utspela sig på en plats i skolan där man blandar saker, t.ex. på en kemilektion, i matsalen, hos skolsyster eller på hemkunskapen.
- Bokens huvudperson ska vara mellan 8 och 13 år. Ge huvudpersonen ett namn som passar ett barn.
- Huvudpersonen ska höra konstiga ljud från golvet i rummet du valt.
- Det ska finnas en vuxen som är sträng (lärare, matbiträde, skolsyster etc.).
- Det ska finnas någon i klassen som huvudpersonen tycker är dum och som han/hon är rädd för.
- Du ska skriva så att det låter som att du berättar om någon annan och att det hände förut (tredje person, preteritum).
- Handlingen ska börja med en gång. Beskrivning av huvudpersonen kan komma senare i kapitlet. Börja gärna med en replik.
- Börja t.ex. så här:
 - *Hörde du ljudet?*
 - Toms klasskamrat Verran vände sig om och blängde.*
 - *Vilket ljud? Alla pratar ju.*
 - Arga Agneta spände ögonen i både Tom och Verran...*
- Sluta med att alla går därifrån. Hela kapitlet ska alltså utspela sig i rummet.
- Något monster får inte dyka upp.
- Hjälpfrågor: Hur är huvudpersonen? Hur ser huvudpersonen ut? Vem är den stränga vuxna? Går det något rykte om den stränga vuxna? Är hon/han elak? Har huvudpersonen någon speciellt bra kompis? Vad brukar den dumma klasskamraten göra så att huvudpersonen blir rädd? Hur ser rummet ut där de är? Hur låter ljuden? Vad håller de på med, där de nu är?

Kapitel 2: Rädslan

I det här kapitlet övar vi på att beskriva känslor.

- Nu ska huvudpersonen var på väg någon annanstans i skolan.
- Huvudpersonen ska var rädd för ljuden som hördes.
- Huvudpersonen ska se misstänkta saker och inbilla sig allt möjligt.
- Den dumma klasskamraten ska säga eller göra något dumt.
- Huvudpersonen ska träffa en annan vuxen som han/hon tycker mycket om, som tröstar och bjuder på något gott.
- Allt ska kännas bättre i slutet.
- Något monster får inte dyka upp.
- Hjälpfrågor: Vart är personen på väg? Vad gör eller säger den dumma klasskamraten? Vad jobbar den vuxna med i skolan? Vad är det bästa med den personen? Vad jobbade han/hon med tidigare? Vad bjuder han/hon på?

Kapitel 3: Affischen

I det här kapitlet övar vi på att skriva en nyhetsartikel.

- Personen ska se en märklig affisch/löpsedel någonstans i skolan. På affischen ska det stå något i stil med att allt är som vanligt.
- Skriv det som står på affischen med rubrik (så få ord som möjligt), ingress (fet text med det viktigaste) och brödtext (mer text).
- Personen ska vända på affischen och märka att det är en mycket mer skrämmande nyhet på baksidan, om ett monster.
- Skriv det som står på den affischen med rubrik, ingress och brödtext.
- Något monster får inte dyka upp.
- Hjälpfrågor: Hur reagerar huvudpersonen på den första affischen? Vad är det som får huvudpersonen att vända på affischen. Hur känner sig huvudpersonen när han/hon läser om monstret. Misstänker han/hon den som satte upp affischerna i förra kapitlet och vem har i så fall vänt på den?

Kapitel 4: Upptäckten

I det här kapitlet övar vi på att beskriva något med adjektiv och adverb.

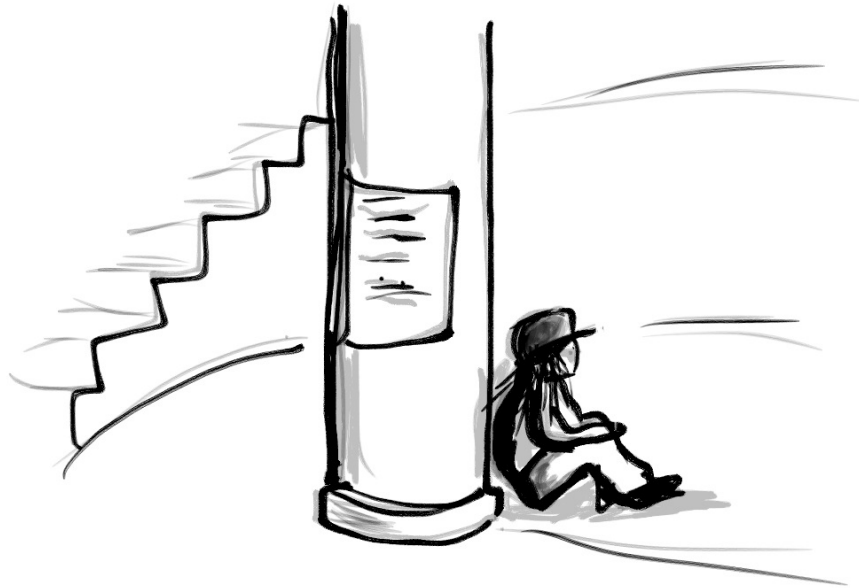
- Huvudpersonen ska upptäcka monstret nere i källaren.
- Beskriv på alla sätt du kan hur monstret ser ut, hur det rör sig, hur det låter och hur det känns för huvudpersonen. Slösa med så mycket adjektiv och adverb du kan.
- När du har beskrivit länge nog ska du avslöja att det är ett djur men som har förvandlats en aning.
- Hjälpfrågor: Hur och varför går huvudpersonen ner i källaren? Möter hon/han någon på vägen? På vilket sätt skiljer sig monstret från hur det verkliga djuret brukar vara? Hur tar sig huvudpersonen därifrån? Kommer det någon och hjälper till? Försöker huvudpersonen att berätta för någon/några vad han/hon har sett?

Kapitel 5: Dikten

I det här kapitlet övar vi på att skriva en dikt.

- Huvudpersonen ska se en dikt uppsatt någonstans.
- Dikten ska handla om att det är töntigt att tro på fantasimonster.
- Skriv dikten
- Sluta med att huvudpersonen går till biblioteket.
- Hjälpfrågor: Var är dikten skriven? Hur känner sig huvudpersonen efter att ha läst dikten. Är det andra som läser dikten? Misstänker huvudpersonen någon speciell person som kan ha skrivit dikten?

Kapitel 6: Boken

I det här kapitlet övar vi på att skriva en faktatext.

- Huvudpersonen ska läsa i en djurbok för att få reda på mer om monstret i källaren.
- Huvudpersonen ska hitta en text om djuret (alltså inte en monsterhamster t.ex. utan en riktig hamster).
- Skriv faktatexten som huvudpersonen läser. Ta reda på fakta i en riktig djurbok eller på nätet.
- Hjälpfrågor: Händer det något annat mystiskt på biblioteket? Finns det några andra personer där? Hur är stämningen på biblioteket? Verkar det som om någon annan har läst boken tidigare? Kanske har någon skrivit anteckningar i boken.

Kapitel 7: Blandningen

I det här kapitlet övar vi på att skriva ett recept.

- Huvudpersonen ska vara tillbaka på samma ställe som i kapitel 1.
- Den elaka klasskamraten ska vara, eller har varit, extra dum.
- Huvudpersonen ska blanda till något lockbete.
- Lockbetet ska han/hon använda för att locka till sig monstret och skrämma den elaka klasskamraten (i nästa kapitel).
- När huvudpersonen funderar ut vad han/hon ska blanda ihop så tar han/hon hjälp av det som stod i faktatexten.
- Ett citat från faktatexten ska vara med.
- Skriv ner receptet.
- Hjälpfrågor: Vad gör klasskamraten för dumt. Vilka ingredienser passar för att locka till sig monstret? Fattas någon ingrediens? Kan den snälla vuxna från kapitel 2 hjälpa till?

Kapitel 8: Hämnden

I det här kapitlet övar vi på att beskriva ett händelseförlopp.

- Huvudpersonen ska med lockbetet lyckas få med sig monstret och skrämma den dumma klasskamraten.
- Klasskamraten ska bli rädd och ångra sig.
- Hjälpfrågor: Vart tar huvudpersonen med sig monstret för att skrämma klasskamraten? Är det andra som ser? Hur reagerar de i så fall? Finns några av de tidigare beskrivna personerna i närheten (den snälla vuxna från kapitel 2, den stränga vuxna från kapitel 1, någon från biblioteket, någon kompis som du beskrivit tidigare)?

Kapitel 9: Sanningen

I det här kapitlet övar vi på att knyta ihop lösa trådar.

- I det här kapitlet ska huvudpersonen få reda på hur allt hänger ihop. Beskriv hur han/hon tar reda på det.
- Du måste också bestämma vad som händer med monstret och klasskamraten.
- Viktiga frågor att fundera på så att allt knyts ihop:
 - Vem hade skrivit affischen?
 - Vem hade vänt på den och skrivit om den?
 - Vem hade skrivit dikten och varför?
 - Varför hade någon gjort anteckningar i faktaboken (om du hade med det)?
 - Hur hade djuret blivit ett monster?
 - Varför fanns monstret i källaren?
- Det är bra om förklaringarna är lite oväntade men de måste ha med det som är skrivet tidigare i din berättelse att göra. Läsaren ska tänka: *Jaha! Det borde jag ha förstått.*
- Gå gärna tillbaka i dina tidigare kapitel och ändra och lägg till så att förklaringarna i slutet blir båda luriga och rimliga.

